

2012:29

Hustoftagården

Antikvarisk medverkan, 2012

Anna Rabow

Regionmuseet
Kristianstad
Landsantikvarien i Skåne

Rapport 2012:29

Hustoftagården

Antikvarisk medverkan, 2012
Väsby socken, 1399
Höganäs kommun
Skåne län

Anna Rabow

Regionmuseet Kristianstad Landsantikvarien i Skåne

Kristianstad
Box 134, Stora Torg
291 22 Kristianstad
Tel 044 – 13 58 00 vx, Fax 044 – 21 49 02

Lund
Box 153, St Larsområdet, Byggnad 10
221 00 Lund
Tel 046 – 15 97 80 vx, Fax 046 – 15 80 39

www.regionmuseet.se

© 2012 Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne
Rapport 2012:29

Omslagsfoto: Hustoftagårdens västra gavel efter målning av panel och fönster, oktober 2012.
Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle. Dnr 507-99-502.

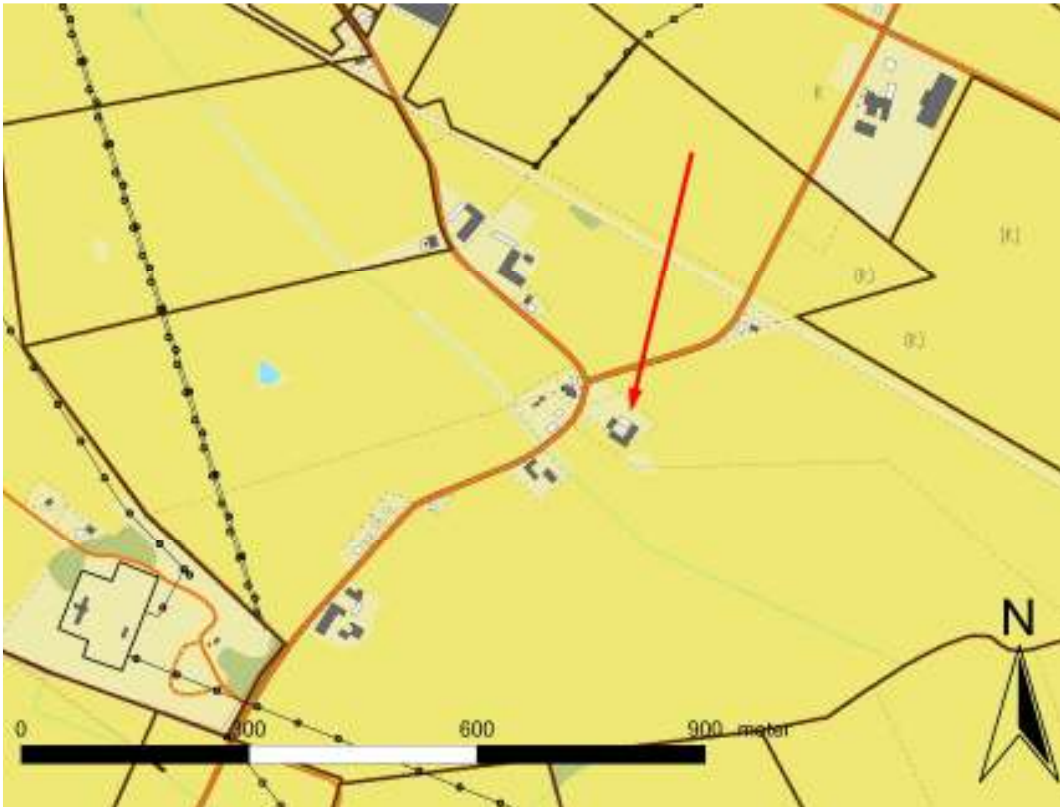
Hustoftagården

Innehåll

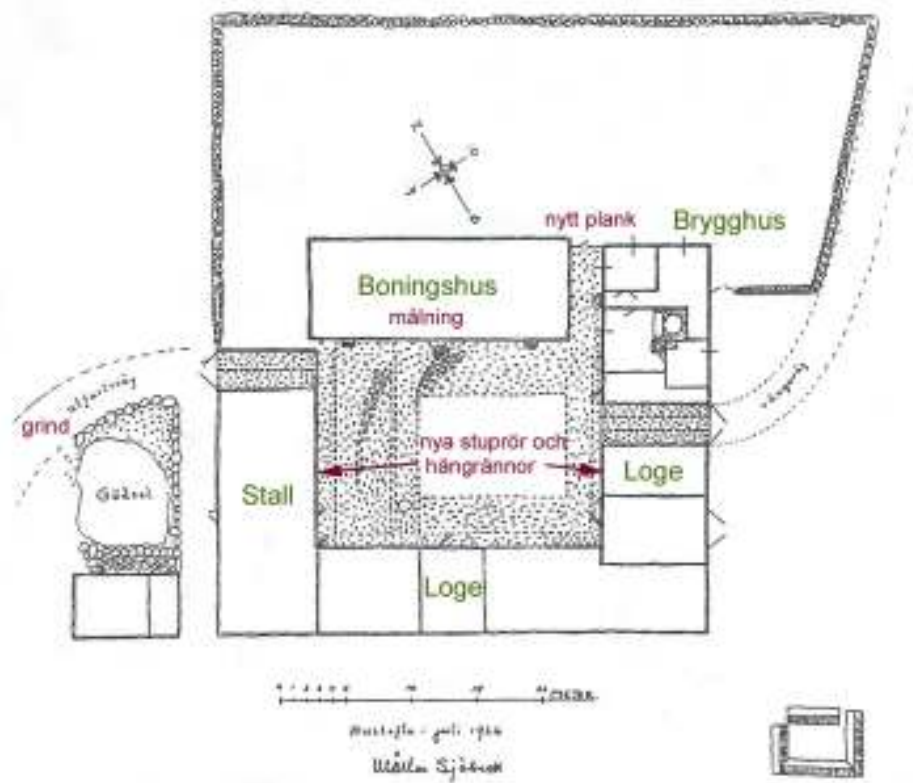
Sammanfattning av utförda åtgärder	5
Administrativa uppgifter	5
Byggnadshistorik med relevans för ärendet	6
Utförda åtgärder	9
Planket	9
Boningshuset	10
Avvattning	11
Grindar	13
Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder	14
Övriga handlingar med relevans för ärendet	14
Föregående rapporter	15

Hustoftagården ligger i Högåns kommun som är markerat på kartan över Skåne.

Hustoftagården ligger i byn Hustofta, några kilometer utanför Vikens sambälle. © Lantmäteriverket, Gävle. Dnr 507-99-502.

Sammanfattning av utförda åtgärder

Boningshuset har avfärgats med linoljefärg, stallet och logen har försetts med nya hängrännor och stuprör och grinden har hängt upp på grindstolpar.

Administrativa uppgifter

Objekt	Hustoftagården, Hustofta 3:6
Socken	Väsby
Kommun	Höganäs
Arbetshandlingar	Anbud för arbeten 2011-10-13, Byggnadshantverk i Helsingborg AB, Michael Andersén
Länsstyrelsens beslut	2012-05-07, dnr 432-10590-12 och 2012-05-08, dnr 434-19614-11
Regionmuseets dnr	L12.20-98-12, 1399
Beställare	Kullens Hembygdsförening, Torsten Larsson
Entreprenör	Byggnadshantverk i Helsingborg AB
Antikvarisk kontrollant	Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne genom Anna Rabow
Byggnadstid	2012-08-28 till 2012-10-09
Bidrag till antikvarisk överkostnad	153 000 kr (90 %) och för antikvarisk medverkan
Slutbesiktning	2012-10-09

Boningshusets gårdssida före målning, augusti 2012. T b skymtar planket med porten som bytts i gattet.

Byggnadshistorik med relevans för ärendet

Hustoftagården är en fyrlängad gård som är uppförd mellan slutet av 1700-talet och senare delen av 1800-talet. Gården ägdes av samma släkt mellan 1717 och 1978 då den testamenterades till Kullens Hembygdsförening av systrarna Anna och Maria Andersson. Året efter att gården kommit i föreningens ägo väcktes frågan om byggnadsminnesförklaring och beslutet om byggnadsminnesförklaring av gården fattades 2004. Beslutet föregicks av en kulturhistorisk dokumentation som gjordes av Mia Jungskär och Åke Werdenfels på Regionmuseet, *Hustofta, Rapport 2003:123*. Skyddsbestämmelserna innebär bland annat att gården inte får rivras eller förändras, ingrepp får inte göras i stomme och inredning samt att byggnader, gårdsplan och trädgård ska underhållas.

Hustoftagården består av boningshus från 1884, stall från samma år, loge från 1790-talet och brygghus- och loglänga från 1867. Omkring 1950 revs en del av stallet i väster varmed gattet som uppstod ersattes med ett plank. Ett litet plank förbinder även stallet med boningshuset och ett större med port förbinder boningshus med brygghus. Gården är uppförd i ekkorsvirke med rött tegel i en del av facken. Facken var troligen lerklinade från början och efter 1920-talet putsades en del tegelfack medan en del fasader, som på brygghuset, täcktes av locklistpanel likt boningshuset. Det synliga korsvirket är tjärstruket, liksom alla portarna och panelen på logens gavelrösten. Taken är täckta med eternit, vass och halm.

Boningshuset efter att hela fasaden, vad gäller panel, fönster, dörrar och foder, målats i oktober 2012.

Boningshusets fasad avfärgades år 2006 och samtidigt byttes en del av den äldre locklistpanelen som är av hyvlade bräder i varierade dimensioner. Även dörrar, fönster och foder avfärgades år 2006 och samtidigt lagades fönstren med nytt kitt och tre fönster fick nya foder. Dörrarna till de båda gårdsentréerna och samtliga fönster på gårdssidan nyttillverkades likt de gamla i slutet av 1980-talet. Panel och fönster var före renoveringen avfärgade i grönt medan foder och vindskivor var vita. Fasaden var målad med en akrylatfärg av fabrikatet *Cuprisad*. Färgspår och äldre foton visade att fönsterfoder en gång varit avfärgade i samma gröna färg som fasaden. En del äldre foton visade också att fönstren varit målade i en mörkare kulör. Enligt färgspår på gårdssidans dörrfoder har dessa förr varit både gröna och mörkt blågråa. Före renoveringen var finingångens foder grönt medan köksingångens var vitt.

Vid renoveringen år 2006 avfärgades panelen likt den dåvarande färgsättningen och de färgspår som kunde skrapas fram med linolja i kulören *Thottgrön* från *Ottossons färgmakeri*. Fönster och dörrar avfärgades med den mörkare gröna linoljefärgen som också använts på brygghusets snickerier, *Bladgrönt* från *Allbäck*. Fönsterfoder avfärgades slutligen med vit linoljefärg från *Ottossons Färgfabrik*, dels för att det redan såg ut så och dels för att det skulle bryta av mot allt det gröna.

Planket mellan boningshuset och brygghuset vet man har funnits sedan åtminstone 1930-talet. Från det decenniet finns det nämligen ett fotografi som är taget av Anna Andersson. Planket ser ungefär ut som idag fast det är flyttat en bit närmre trädgården. En gammal hasp som hållit planket på plats hänger kvar på

Planket mellan boningshus och brygghus på 1930-talet och t h som det såg ut år 2012. Notera färgsättningen på det svartvita fotografiet, allt var avfärgat i liknande kulörer, såväl panel som fönster.

gaveln som minne från den tiden. Hela planket, inklusive porten, ser ungefär likadant ut idag med överliggare och stolpar på insidan, men planket hade bredare dimensioner på brädorna och stolparna ser ut till att ha varit av ek. Alla delar har troligen bytts sedan dess och en extra överliggare har också tillkommit. När värmepumpen installerades för ett par år sedan ovanför dasset intill brygghuset förlängdes planket en bit så att värmepumpen inte skulle synas utifrån.

Brygghus- och loglängan har haft avvattning på gårdssidan sedan 1960-talet då eternittaket lades. Hängrännan som är av omålad galvad plåt löper från brygghusdelen och över vångaporten. Den sista delen har inte haft någon avvattning och det har inte stallet eller den andra längan haft heller.

Smidesgrindarna som är av ytterst god kvalitet har troligen aldrig varit uppsatta utan alltid förvarats på gården. Under senare år har de hängt väl skyddade i portgången. Troligen gäller samma sak för de två grindstolparna i granit. Grindarna och stolparna tros ha köpts av Emil Andersson, de senaste ägarnas, Anna och Maria Anderssons far som innehade gården mellan 1891 och 1922. Eftersom han dog relativt ung kan man anta att han aldrig hann sätta upp dem. Grindstolparna gjöts slutligen fast år 2010 vid infartsvägen.

Planket efter renoveringen, t v sett från gården och t h från trädgården. Planket och portens brädor och narar är bytta i sin helhet.

Utförda åtgärder

Planket

Planket byttes i sin helhet ända bort till den del där panelen var bytt sedan tidigare. Det gjordes förra året efter att värmepumpen installerats, se fjolårets rapport 31/2011. Planket, inklusive port, stolpar och överliggare var i så dåligt skick att nästan alla delar byttes. Det var bara hörnstolpen och den intilliggande smala plankan, de två översta överliggarna, själva handtaget på porten, gångjärnen och skjutlåset som sparades. De två överliggarna håller fast den bortre delen av planket vid värmepumpen och kablaget är fäst här.

Brädornas dimensioner på planket är bredare och mer likt fotot från 1930-talet än det förra planket. De nya planken är därför också bredare än de förra. Som jämförelse kan nämnas att fanns 14 brädor mellan boningshus och dass mot nuvarande 8. Brädorna i planket är av fur likt tidigare medan stolparna är av ek. Allt virke är ramsågat likt äldre panel på gården.

Porten hade även förut tre brädor. Hela planket och porten tillverkades av ramsågad fur och nya narar gjordes enligt den gamla dörrens mått. Gångjärnen rengjordes och återanvändes liksom skjutlåset. Planket avfärgades med linoljefärg i kulören *Thottgrön* från *Ottoissons färgmakeri*, NCS-kod 5530-G30Y.

Boningshusets södra fasad, gårdssidan, före och efter målningen. På bilderna ses fönstret till köket. Panelen under fönstret byttes vid förra renoveringen.

Boningshuset

Boningshuset avfärgades i sin helhet senast år 2006. Fasaderna var i ganska gott skick men södersidan var mer blekt än de andra och färgen hade flagat på sina ställen. Panelen lagades på något ställe. Det mesta av skadorna hade lagats vid den föregående renoveringen då främst partierna under fönstren byttes med hyvlad panel av douglasfur. På panel, foder och fönster skrapades löst sittande färg bort och hela fasaden tvättades med fasadtvätt. Därefter avfärgades hela fasaden två till tre gånger med outspädd linoljefärg med samma färger och kulörer som den föregående renoveringen. På södersidan målades den tre gånger vilket visar på att färgen torkat ut mer här. Smidesräckena och hängrännorna vid entréerna var däremot inte i behov av målning varför de inte behandlades.

Fasaden avfärgades likt befintlig färgsättning och med samma färger som användes vid renoveringen år 2006. Panelen och fodren på gårdssidans dörrar avfärgades med linoljefärg i kulören *Thottgrön* från *Ottossons färgmakeri*. Den kulören har NCS-kod 5530-G30Y. Enligt rapporten från 2006 var koden NCS-koden S6020-G30Y.

Stallets västra fasad där nya hängrännor och stuprör i galvad plåt satts upp.

Fodren avfärgades enligt befintlig färg med linoljefärg i kulören zinkvitt från Ottossons färgmakeri. Alla fönster, inklusive verandans fönster, kompletterades med nytt linoljekitt där det behövdes varefter de och gårdssidans dörrar avfärgades med samma färg och kulör som sist, med linoljefärgen Bladgrönt från Allbäck linoljeprodukter AB. Den bladgröna kulören har NCS-kod 7010-G30Y.

Avvattning

På Hustoftagården är det bara boningshusets entréer och brygghuset som haft hängrännor. Boningshusets hängrännor återuppsattes år 2006 och brygghusets tillkom i samband med att taket lades om med korrugerad eternit på 1960-talet. Resten av gården har inte haft någon avvattning och det är inte heller vanligt på stråtak mer än över just dörrar och portar.

Brygghusets hängränna byttes då den var genomrostad och i dåligt skick. Samtidigt förlängdes hängrännan så att hela längan ända fram till där eternittaket tar slut över porten försågs med avvattning. Den gamla hängrännan och de gamla stuprören var av omålad galvad plåt och stuprören hade mjuka böjar. De nya är också i galvad plåt och stuprören har tillverkats med skarpa vinklar. På brygghuset byttes de två befintliga stuprören mot två nya och på stallet sattes ett stuprör på gårdssidan och två på den västra sidan.

Brygghus- och loglängans avvattning byttes och förlängdes med ny hängränna och nya stuprör längs hela sidan.

Läktena förstärktes för krokarna till hängrännor, t v. Över porten t h sattes fotränna i stället för hängränna.

Grindarna som de såg ut före uppsättningen.

Över porten till logen sattes en fotränna i stället för hängränna. Takutsprånget är litet och porten går ända upp till lejden varför en hängränna inte fick plats. Porten som öppnas utåt hade inte gått att öppna om man satt upp en hängränna.

Då de befintliga läktena inte var tillräckligt stora för att fästa de nya krokarna skruvades en extra läkt fast intill de befintliga, mellan alla taktassar. De gamla krokarna kunde dock återanvändas varför de nya läktena inte behövdes här. Takutsprångets nätta proportioner gör att de nya läktena inte syns så mycket. På stallet färgades de in med samma linoljefärg som använts på panel och takbrädor förut. På bryggghus och logdelen kan de avfärgas nästa gång fasaderna vidgörs. Förslagsvis görs det med svart tjärfärg likt korsvirket. Även stuprör och hängrännor bör behandlas på något sätt så att de håller längre, förslagsvis med blymönja och svart linoljefärg invid bryggghuset och med grön linoljefärg vid stallet, *Thottgrönt*. Plåten måste först oxidera i minst ett år för att färgen ska få fäste.

Grindar

Grindarna som man tror är inköpta under Emil Anderssons tid på gården, 1891-1922, och som tidigare hängt i portgången renoverades. Även de två grindstolparna i huggen granit tros ha köpts in samtidigt. Varken grindarna eller stolparna har varit uppsatta någon gång och man vet inte exakt hur gamla de är eller varifrån de kommer. Det var inte vanligt att fyrlängade gårdar som Hustoftagården hade den typen av grindar. För att hålla ordning på djuren var gårdsplanen var

Den ena grinden sedan den satts på plats och målats.

sluten. Trädgården utanför boningshuset kunde vara omgärdad av stengärde, häckar och träd men inte ha grindar.

Det finns inte någon naturlig placering av grindstolparna och det finns inte några bevarade fotografier som visar var grinden varit. För två år sedan placerades grindstolparna på en plats som man tyckte verkade lämplig, vid utfartsvägen en bit från inkörsporten.

Smidesgrindarna rengjordes genom att de slipades med vinkelslip. De konstaterades vara i gott skick utan rost och att de var välgjorda. De ströks med blymönja och därefter avfärgades de med linoljefärg i ljus vagnsgrön från *Allbäck linoljeprodukter AB*. Den färgen låg närmast de befintliga spåren av färg.

Grindarna ska svetsas på plats och ett stöd sätts på plats i grindens mitt så att grinden hålls på plats.

Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder

Årets åtgärder är utförda med hänsyn till byggnadens kulturhistoriska värden och i enlighet med länsstyrelsens beslut. Flera arbetssätt och val av material är framtagna utifrån reparationsarbeten som gjorts sedan 2005 och byggnaden blev byggnadsminne.

Övriga handlingar med relevans för ärendet

- 2012-10-09, Slutbesiktningsprotokoll, Regionmuseet Kristianstad
- 2012-05-08, Beslut från länsstyrelsen gällande bidrag till Hustoftagården

- 2012-05-07, Beslut från länsstyrelsen med villkor gällande åtgärder vid Hustoftagården
- 2011-10-17, Bidragsansökan från Kullens Hembygdsförening med anbud från Byggnadshantverk i Helsingborg AB

Föregående rapporter

- *Hustoftagården*, Antikvarisk medverkan 2011, Arkivrapport 31/2011, Anna Rabow, Regionmuseet Kristianstad
- *Hustoftagården*, Antikvarisk kontroll 2009, Rapport 2009:66, Helen Carlsson, Regionmuseet Kristianstad
- *Hustoftagårdens loglängor*, Antikvarisk kontroll 2008, Arkivrapport 20/2008, Anna Rabow, Regionmuseet Kristianstad
- *Hustoftagården – restaurering av portalängan*, Antikvarisk kontroll 2007, Rapport 2007:50, Emelie Petersson, Regionmuseet Kristianstad
- *Hustoftagårdens boningshus*, Antikvarisk kontroll 2006, Rapport 2006:50, Anna Rabow, Regionmuseet Kristianstad
- *Hustoftagården*, Antikvarisk kontroll 2005, Rapport 2006:6, Anna Ligoura, Regionmuseet Kristianstad
- *Hustofta*, kulturhistorisk dokumentation 2003, Rapport 2003:123, Åke Werdenfels och Mia Jungskär, Regionmuseet Kristianstad

Lund 2012-12-06

Anna Rabow

Regionmuseets E-rapportserie 2012

Kulturmiljö

1. Ruveröds kvarn – restaurering av kvarnbostaden, Riseberga sn, AM, Helene Stalin Åkesson, 2011
2. Helsingborgs konserthus – fasadrenovering, byte av dörrar och fönster samt renovering av skärmtak, Helsingborgs stad, AM, Maria Sträng, 2011
3. Kulturhistorisk värdering, återlämnade gravvårdar i Kvistofta församling, DK, Kerstin Börjesson, 2012
4. Norra Skrävlinge kyrkogård, vård- och underhållsplan, Norra Skrävlinge sn, Kerstin Börjesson, Åsa Jakobsson, 2012
5. Bäckaskogs kloster, Renovering bar och reception, Kiaby sn, AM, Kerstin Börjesson, 2012
6. Norra Åsums kyrka – värme, ljud och ljus, Norra Åsums sn, AM, Jennie Björklund, 2011–2012
7. Nyvång – bland kolbodas och hagtorn, Björnekulla och Västra Broby sn, DK, Ingela Blomén, 2012
8. Norrvidinge kyrkogård, Vård- och underhållsplan, Norrvidinge sn, VP, Jennie Björklund, Kerstin Börjesson, Anna Rabow, Åsa Jakobsson, 2012
9. Källs Nöbbelövs kyrkogård, Vård- och underhållsplan, Källs Nöbbelöv sn, VP, Kerstin Börjesson, Åsa Jakobsson, 2012
10. Örnäs 2011–2012, Örkened sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2011–2012
11. Stolen på Månses, Rekonstruktion av en stol, Vånga sn, PJ, Sven Vildegren, 2011
12. Agusastugan – diverse åtgärder, Andrarums sn, AM, Jennie Björklund, 2012
13. Eslövs station – ombyggnad för restaurang, Eslövs sn, AM, Kerstin Börjesson, 2011–2012
14. Vallkärra kyrka – renovering av fönster och portar, Vallkärra sn, AM, Kerstin Börjesson, 2011
15. Hjärsås kyrka – Omläggning av plåttak, Hjärsås sn, AM, Jennie Björklund, 2012
16. Odarslövs kyrka – demontering och avyttring av fast inredning, AM, Kerstin Börjesson, 2011
17. Reslövs kyrka – inre renovering och ommålning, Reslöv sn, AM, Kerstin Börjesson, 2011
18. Nämndemansgården på Ven, Sankt Ibb sn, AM, Anna Rabow, 2012
19. Skurups kyrka – utvändig renovering 2012, Skurups sn, AM, Kerstin Börjesson, 2012
20. Knislinge kyrka – utvändig renovering 2012, Knislinge sn, AM, Åsa Eriksson Green, 2012
21. Norra kyrkogården i Lund, utvändig renovering av kapell 2011, Lunds socken, AM, Petter Jansson, 2012
22. Baptistkapellet i Oppmanna – putsarbeten, Oppmanna sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2012
23. Månstorps gavlar – skadeinventering, Västra Ingelstads sn, DK, Ingela Blomén, Kerstin Börjesson, 2012
24. Jöns Jonsgården, Kattarp sn, AM, Anna Rabow, 2012
25. Örumshuset – nedmontering av skorsten, Hörup sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2012
26. Vittskövle slott 2011–2012, Vittskövle sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2011–2012
27. Skarhults kyrka – utvändig renovering, Skarhults sn, AM, Kerstin Börjesson, 2012
28. Skånsk kalk – lokal kalk från Komsta kalkbrott och platsblandat bruk, PJ, Henrik Nilsson och Helena Rosenberg, 2012
29. Hustoftagården, Väsby sn, AM, Anna Rabow, 2012

Förkortningar:

AF-antikvarisk förundersökning
AM- antikvarisk medverkan
AU-arkeologisk utredning
DK- dokumentation, övrigt

FU- arkeologisk förundersökning
KA- kulturhistorisk analys
MD-murverksdokumentation
OU- osteologisk undersökning

PJ- projektrapport
UN- arkeologisk undersökning
BD- byggnadsdokumentation
BAD-byggn-ark-dokumentation

